

Motion till riksdagen 2013/14:Ub2

av Ibrahim Baylan m.fl. (S)
med anledning av prop. 2012/13:187

Vissa skolfrågor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lärare ska kunna avsäga sig behörigheter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska ta fram en plan för hur fler yrkesgrupper kan innefattas i legitimationsreformen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en utvärdering av implementeringen av legitimationsreformen.

Vänd utvecklingen i skolan genom att höja läraryrkets status

Den svenska skolans resultat och likvärdighet har försämrats kraftigt under senare år. Andelen elever som klarar behörighet till gymnasiet har sjunkit sju år i rad. Trots att många lärare gör fantastiska insatser ökar kunskapsklyftorna. Tvärtemot den svenska skolans uttalade uppdrag att kompensera för elevernas hemförhållanden är föräldrarnas utbildningsbakgrund i allt större utsträckning en avgörande faktor för hur ett barn klarar skolan.

Socialdemokraterna vill att alla barn ska få en skolgång som rustar dem för livet, som stimulerar kunskap, kreativitet och kritiskt tänkande och som tar fram deras intressen, kreativitet och skapande förmåga. Skolan ska ge de kunskaper och färdigheter som behövs för att klara en snabbt skiftande framtid, och den ska hjälpa eleverna att hitta ett yrke att utbildas och utvecklas inom.

I dag är forskarna ense om att det är i mötet med en skicklig lärare detta sker. Det är helt enkelt avgörande för om eleven ska klara skolan. Därför måste varje barn få möta välutbildade och motiverade lärare. Runt om i landets skolor finns gott om skickliga lärare som arbetar hårt för sina elever.

Fel! Okänt namn på

Men det finns anledning att oroa sig för läraryrkets framtid. Skolverket skriver i sin lägesbedömning för skolan 2013 att det är mycket oroväckande att svenska lärare är mindre nöjda med sitt yrkesval än genomsnittet för andra EU- och OECD-länder. Så många som varannan lärare överväger att byta yrke. Detta ger naturligtvis anledning till oro. Inget är viktigare för elevers framgång i skolan än att de möter skickliga lärare. Trots det ser vi att läraryrkets attraktivitet inte alls står i proportion till det viktiga uppdrag lärarna har. Det är lärarna som skapar grunden för vårt samhälles framtida välbefinnande och framgång, och därför har vi socialdemokrater föreslagit en nationell samling för läraryrket.

Vänder vi inte utvecklingen för läraryrket vänder vi inte heller utvecklingen i skolan. Fler begåvade studenter behöver välja lärarutbildningen, fler skickliga lärare behöver vilja vara kvar i läraryrket och lärare behöver en arbetssituation som gör det möjligt att ständigt utveckla och förbättra utbildningen.

Läraryrkets attraktivitet måste höjas. Det var också huvudsyftet när den förra socialdemokratiska regeringen tillsatte en utredning om auktorisation av lärare. Socialdemokraterna menar att lärarlegitimationen är en bra utgångspunkt för att stärka attraktiviteten i yrket.

Lärare som inte ansetts behöriga

Utredaren föreslog initialt att alla lärare inom systemet skulle anses behöriga och bedömningen skulle börja gälla dem som var på väg in. Regeringen föreslog i stället att behörighetsförordningen skulle gälla alla lärare – gamla och nya. Konsekvenserna av dessa regler blev att alltför många lärare inte uppfyllde behörighetsreglerna – och inte skulle kunna få en legitimation. Lärarlyftet som skulle möta upp denna grupp saknade rimliga förutsättningar i form av finansiering. För den enskilda läraren kunde det också handla om möjligheten till tjänstledighet och att avstå lön. När regeringen får konsekvenserna klara för sig inför de nu övergångsregler som innebär att Skolverket nu måste göra om processen för dessa lärare.

Lärare som anses behöriga – men som inte undervisat i ämnet och ej heller vill ha behörighet

Bland de lärare som fått legitimation finns de som aldrig undervisat i ett ämne som de nu anses behöriga i. Det kan handla om lärare som har den gamla mellanstadielärarutbildningen och som läst alla ämnen översiktligt på lärarhögskolan. Regeringen bör öppna upp en möjlighet till att frivilligt kunna avsäga sig en behörighet som en lärare ej vill ha.

Introduktionsåret

Beslutet om lärarlegitimation hänger också ihop med hur dagens lärarstudenter ska kunna starta sitt arbete som lärare. Redan när riksdagen beslutade om lärarlegitimation pekade Socialdemokraterna på att regeringens förslag var bekymmersamt när det gällde hur introduktionsåret skulle utformas och genomföras.

Vår tanke med introduktionen var att den skulle bestå av både praktik, handledning och lärande. Eftersom detta är en självklar del i lärarlegitimationen för en ny lärare är det också ett nationellt ansvar att skapa förutsättningar för att alla studenter ska få sitt introduktionsår efter avslutad utbildning.

Men i dag finns det flera hinder för att introduktionsåret ska fungera. Det är utformat så att lärarstudenten måste visa upp sitt examensbevis för att få en mentor, och många rapporterar att lärosätena inte delar ut examensbevis i tid. Det betyder att flera färdiga studenter inte får sitt introduktionsår och att de hindras i starten på sin lärarbana.

Regeringen har skjutit över problemet på huvudmannen. I stället behövs här ett nationellt ansvar för att se till att alla studenter får en plats. Man behöver också säkra det avancerade innehåll i utbildningen som krävs under det här året för att det ska bli mer än en förlängd provanställning.

Unga, nyutbildade lärare behövs i skolan. De ska inte fastna i moment 22-liknande situationer som hindrar dem från att starta sitt arbetsliv. De ska kunna lita på att de får en introduktion där de kan fördjupa sin förståelse och lära sig mer – inte bara visa vad de redan lärt sig och hur väl de kan utföra det. Den osäkerhet som nu gäller för introduktionsåret är varken bra för lärarutbildningen, för läraryrket eller för eleverna. Socialdemokraterna anser att introduktionsåret bör vara en av grundförutsättningarna för lärarlegitimation. Men eftersom regeringen misslyckats med att garantera introduktionsår för alla blivande lärare är det rimligt att i dagsläget inte ställa det som krav.

Fler yrkesgrupper bör inkluderas

Det finns i dag ett antal yrkesgrupper i skolan som inte omfattas av bestämmelserna om legitimation. Det gäller yrkeslärare, modersmålslärare samt i hög utsträckning även fritidspedagoger. Regeringen angav i sin proposition 2010/11:20 Legitimation för lärare och förskollärare en rad praktiska skäl för detta. Vi påpekade då, och gör det fortfarande, att det är viktigt att riksdagen ger tydligt uttryck för att processen inte tillåts stanna här. Precis som en förskollärare kan få legitimation endast för förskolan, eller en grundskollärare får lärarlegitimation men där det tydligt anges för vilka ämnen och årskurser läraren är behörig, ska målet vara att även yrkeslärare, komvuxlärare, modersmålslärare, fritidspedagoger m.fl. ska kunna bli och vara legitimerade. Regeringen bör få i uppdrag av riksdagen att utreda detta närmare, se över

Fel! Okänt namn på

vilka insatser för personalförsörjning, behov av fortbildningsinsatser m.m. som skulle erfordras samt de ekonomiska konsekvenserna av detta.

Utvärdera regeringens implementering av legitimationsreformen

I dag ser vi effekterna av regeringens förhastade och oövertänkta hantering av legitimationsbeslutet. Genomförandet har präglats av sena besked och en ryckighet som fått många lärare och lärarstudenter att förtvivla inför sina utsikter att få en legitimation med rimlig arbetsinsats och inom rimlig tid.

Många huvudmän drar sig för att använda Lärarlyftet på grund av otydliga och kortsiktiga regler och oklara besked om vad som kommer att gälla. Många uppskattade lärare blir utan möjlighet att läsa upp sina kunskaper genom en rimlig valideringsinsats. De ställs inför krav på att läsa långa tider trots att de har gått en utbildning till lärare.

Alltför många lärarstudenter får problem i starten på arbetsmarknaden. Kortsiktigheten kritiserar från flera håll. I stället för att lyssna till dem som har kunskap i frågan och först reda ut förutsättningarna har regeringen försökt ta varje ny fråga på volley. Det är beklagligt hur regeringen behandlat landets lärare så här. Det är inte ansvarsfullt mot en verksamhet som är så viktig för landets framtid.

Det finns många lärdomar att dra av regeringens många misslyckanden med legitimationsreformen. Därför bör regeringen nu utvärdera implementeringen av legitimationsreformen och återkomma till riksdagen med vilka slutsatser man drar av varför det gått så snett.

Stockholm den 24 september 2013

Ibrahim Baylan (S)

Louise Malmström (S)

Caroline Helmersson Olsson (S)

Gunilla Svantorp (S)

Cecilia Dalman Eek (S)

Håkan Bergman (S)

Thomas Strand (S)

Adnan Dibrani (S)